

שירת המקהלה ככלי לחינוך הוליסטי

א. לאוטרשטיין פיטליק

בית הספר לחינוך מוזיקלי, מכללת לוינסקי לחינוך, תל אביב

סוד גלוי הוא ששירת המקהלה יכולה להוות כלי לחינוך מוזיקלי ולהבעה רגשית אומנותית נגיש במיוחד. לאחרונה אף הולכת ומתפתחת גישה החוקרת את תרומתה של העשייה המוזיקלית לרווחת הפרט בהקשר החברתי: Well Being and

Community Music

בהקשר זה מתגבשת סוגייה מחקרית שנוצרה בשיתוף פעולה ביני, כמד"פית בתחום מקהלות ילדים, החוקרת דר" אביבה אביב, מתחום הסוציולוגיה במכללת לוינסקי ודר" דוצי ליכטנשטיין, כחוקרת מוזיקה בקהילה בבית הספר לחינוך מוזיקלי אשר במכללת לוינסקי לחינוך.

ההיצג יתעד את התהליכים הראשונים שעוברים ילדים השרים במקהלה. המחקר נערך בבשתי בתי ספר שונים במרכז הארץ, עם אוכלוסיית תלמידים מרקעים סוציאוקונומיים מורכבים.

לצורך המחקר בחרנו בכול בית ספר כיתה רגילה המהווה "כיתה-מקהלה" שתבחן מול מקהלת בית הספר עם ילדים נבחרים על ידי המורה מכיתות שונות.

אנו משערות שהמחקר יעלה הבדלים ניכרים בידע ובמימוניות המוזיקליות, כמו ברמת המוטיבציה בין כיתת המקהלה ובין המקהלה הבית ספרית הנבחרת הפועלת לפי רצונם החופשי של משתתפיה. יחד עם זאת יש להניח שכתת המקהלה תצא נשכרת מתכני החינוך המוזיקלי והכישורים החברתיים בדומה למשתתפי המקהלה הנבחרת.

כמו כן, המחקר יעקוב אחר פיתוח המודעות לעבודת צוות (המחייבת שיתוף פעולה, התחשבות באחר, טיפוח הקשב, הריכוז והביקורת המתמדת, ויסוד המחוייבות) למימוש ההצלחה בתהליך העבודה ובתוצריה. בהמשך נרצה ליבדוק באיזה מידה הדינמיקה שנוצרת מתוך שיתוף פעולה בימקום תחרות (ציונים וכו') יכולה להוות מודל לשימוש בתחומי חינוך אחרים.

ההשפעות של תכנית המקהלה על הנבדקים תבדקנה בעיקר דרך רישום תצפיות, הקלטות, ראיונות ושאלונים בשלושה רובדים עיקריים:

ברובד של החינוך המוזיקלי

1. פיתוח השמיעה המלודית, ההרמונית, תחושת הטמפו והמקצב; כל זאת מתוך בקרה עצמית של היחיד בתאום ובהתכוונות עם הקבוצה.
2. פיתוח האוריינות המוזיקלית, ההבנה וההמשגה של יסודות המוזיקה הבאים לידי ביטוי ברפרטואר לביצוע, דרך התבוננות מושכלת בתווים.
3. פיתוח רגישות לקול ככלי להבעת מחשבות ורגשות.
4. מודעות להפקה קולית בנטייה אמנותית.
5. פיתוח יצירתיות בקול, כולל מקהלה מדברת, או מקהלה שרה טונלי ואטונלי.
6. פיתוח הבעה רגשית בזיקה אל הטקסט והמוזיקה.
7. האזנה מבוקרת ליצירות ווקליות מתקופות וסגנונות שונים.
8. האזנה מבוקרת למקהלות אחרות במסגרת מפגשים וכינוסים.

ברובד החברתי

1. פיתוח רגישות לחוש השמע כמפתח להשגת משמעת משמעותית המאפשרת הקשבה לאחר בכיתה/מקהלה.
2. פיתוח אחריות בעבודת צוות בה היחיד משפיע על התוצאה הכללית.
3. טיפוח של תחושת השייכות למסגרת.
4. שאיפה לשיפור מתמיד של היחיד והקבוצה.
5. פיתוח שאיפה לגאוות יחידה, לקראת הופעות בקהילה ובייצוג בית הספר.
6. התנסות בחווית מנהיג-מונהג, תוך החלפת תפקידים (ילדים אחראים על קבוצה קולית או מנצחים על כולם יחד) והתבוננות בהתנהגות היחיד כשאינ מנהיגות מוגדרת אך יש מטרה ברורה (ילדים מקשיבים מחוץ לקבוצה).

ברובד התרבותי

1. הזדהות עם תכנים של תרבויות מקומיות (עדה, מסורת, לאום, וכו').
2. הכרות עם תרבויות שונות או רחוקות.
3. תחושת עשייה ויצירה אקטיבית כתורמת לתרבות הקהילה.

המורים המאמנים והסטודנטים המתנסים בבתי ספר, יתבקשו לשמור על סטנדרטים לניהול כיתה/מקהלה, תוך עידוד לשיתוף פעולה (במקום תחרות), בעזרת משוב חיובי הכולל קבלת הטעות, חוסר הידע או המיומנות, כמנוף לסקרנות ורצון לילמוד. כמו כן, הם יהיו שותפים למחקר, בעריכת תצפיות וראיונות לילדים מצד אחד ובבדיקת האפשרות ללמידה שהם עשויים להפיק, כסטודנטים ומורים פעילים במחקר.